

Чи вміє читати ваш школяр?

22.01.2009

Микола ПЕТРУШЕНКО

Не секрет, що нині в суспільстві цінність читання невелика. Його перестали вважати важливим засобом формування особистості. **Центр моніторингу столичної освіти** провів дослідження рівня сформованості навичок читання та розуміння тексту учнів четвертих класів. Відповідний звіт направили у всі школи. На чому в ньому наголошується? На це та інші запитання "Урядового кур'єра" відповідає заступник директора центру Оксана ДЕНИСЮК.

- Із впровадженням інформаційних технологій, - каже вона, - виникла "екранна" культура, і це змінило ставлення до книги й читання. З одного боку, відеоапаратура, комп'ютери, телевізори полегшили комунікацію та доступ до інформації, з другого, їх роль для учнів звелася до пасивного "скачування" інформації з Інтернету.

Ця проблема поглибилася кризою сімейного дозвілля. Зміни в економічній і соціально-політичній сферах вплинули на формування читацької культури сім'ї, призвели до змін в організації сімейного дозвілля, характері сімейного спілкування. Сьогодні батьки не завжди розуміють, у якому напрямі потрібно розвивати читацький інтерес дитини, як організувати сам процес читання.

Крім того, низька варіативність жанрів і тематики книжкових видань, досить високі ціни на дитячу друковану продукцію вплинули на домашнє книжкове оточення дитини. Часто література сімейної бібліотеки мало відповідає віковим особливостям дітей, вона передусім віддзеркалює пропозицію книжкового ринку, який став диктатором читацьких інтересів. Діти читають те, що модно, що рекламують засоби масової інформації. Змінилась роль шкільних і районних бібліотек у розвитку читацької грамотності школярів. Якщо не так давно шкільні бібліотеки були провідниками по країні знань і популяризаторами читацької культури, то тепер їхні функції звузились і практично звелись до забезпечення учнів підручниками, у кращому разі - творами художньої літератури, яку вивчають за програмою. Сучасною літературою - особливо українською! - бібліотеки сьогодні практично не поповнюються.

Уміння й навички самостійної роботи з текстом формуються в молодших школярів переважно на творах художньої літератури, але спрощений аналіз художніх творів перешкоджає розвитку в учнів інтересу до читання. Існуючі методи та форми роботи з текстом на уроках не допомагають здобувати необхідну інформацію в тому обсязі, який потрібен для вирішення конкретних завдань, що диктує сьогодення. Така ситуація спричинена недостатнім рівнем професійної компетентності вчителів, невмінням усвідомити потреби суспільства та шукати ефективніших методів навчання читання. Отже, зміни, які відбуваються в суспільстві, ставлять перед педагогами, батьками, працівниками бібліотек нові завдання щодо виховання юного читача.

- Чому уміння грамотно читати набуває особливого значення?

- Читання є базовим компонентом освіти. Тому сформованість умінь грамотно читати і розуміти тексти у молодших школярів та учнів основної та старшої школи сприятиме ефективній навчальній діяльності з усіх предметів. Психологи та вчителі-практики знають, що низький рівень навчальних досягнень частини учнів пов'язаний саме з невмінням працювати з текстом, розуміти прочитане.

По-друге, швидкий розвиток за останнє десятиліття комп'ютерних технологій призвів до кількісних і якісних змін в інформаційному просторі. У розвиненому суспільстві кількість інформації кожні п'ять-шість років подвоюється, таким чином, спостерігається швидке "старіння" засвоєних знань. За цих умов у кожній людині виникає потреба постійно поновлювати свої знання. Тому читання стає основою самоосвіти, запорукою життєвого успіху.

На основі зібраного й опрацьованого матеріалу буде відкореговано викладання у початковій і середній школі.

- Брак яких навичок у молодших школярів виявило дослідження?

- Не всі вміють установлювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями та вчинками героїв, знаходити відповідь на запитання, визначати в тексті головну думку, розуміти підтекст прочитаного, використовувати інформацію в ситуаціях, наближених до життєвих, а також послідовно й логічно викладати власну думку.

- Висновки і рекомендації центру актуальні не лише для педагогів, а й для батьків?

- Безперечно. На розвиток у молодших школярів інтересу до читання впливають насамперед за все батьки, які формують читацькі уподобання дітей (створення дитячої бібліотеки, частота спільних сімейних читань тощо). А від систематичного обговорення з батьками прочитаного залежить формування вміння розуміти тексти.

- Багато учнів каже, що книжку їм замінив комп'ютер. Чи так це?

- Ні. Дослідження показали, що високі результати мали учні, які найменше часу проводять за комп'ютером чи біля телевізора.

(за матеріалами газети «Урядовий кур'єр» від 22 січня 2009 року)